

Sygn. akt VII Ka 785/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Karol Gondro (spr.)

Protokolant: Justyna Szczap

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej Częstochowa Południe w Częstochowie Roberta Sztajnera

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2018r.

sprawy **I. S.** córki W. i H. ur. (...) w C.

oskarżonej z art.207§1 kk w zw. z art.157§2 kk w zw. z art. 11§2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 11 kwietnia 2018 r. , sygn. akt XVI K 549/17

orzeka:

1. zmienia pkt 2 zaskarżonego wyrok w ten sposób, że jako podstawę prawną orzeczonych wobec oskarżonej I. S. warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności oraz dozoru kuratora przyjmuje art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 2 k.k. w zw. z art. 73 § 2 k.k.;
2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;
3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat D. C. – Kancelaria Adwokacka w C. kwotę 516,60 złotych (pięćset szesnaście złotych i sześćdziesiąt groszy) tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną oskarżycielce posiłkowej E. R. z urzędu w postępowaniu odwoławczym;
4. zwalnia oskarżycielkę posiłkową E. R. z obowiązku ponoszenia kosztów procesu za postępowanie odwoławcze związanych z jej apelacją;
5. zwalnia oskarżoną I. S. od obowiązku uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania odwoławczego, wydatkami obciążając Skarb Państwa.

Sygn. akt VII Ka 785/18

UZASADNIENIE

I. S. została oskarżona o to, że w okresie od 01 marca 2015 roku do 15 października 2016 roku w C. przy ul. (...), znęcała się fizycznie i psychicznie nad E. R. będącą osobą nieporadną fizycznie – niezdolną do samodzielnej egzystencji, poprzez bicie jej pięściami i kopanie nogami po całym ciele, popychanie, szarpanie za odzież, uderzanie jej głową o szafkę trzymając ją za włosy, zrzucanie z łóżka, oblewanie zimną wodą oraz ubliżanie jej słowami powszechnie uznawanymi za wulgarne i obraźliwe, a także grożenie pozbawieniem jej życia, a ponadto w miesiącu listopadzie 2016 roku w tym samym miejscu poprzez jej bicie spowodowała u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci stłuczenia głowy,

stłuczenia barku prawego oraz stłuczenia klatki piersiowej skutkujące naruszeniem czynności narządów ciała poniżej 7 dni, **to jest o czyn z art. 207 § 1 kk w zw. z art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.**

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2018 r. w sprawie sygn. akt XVI K 549/17 Sąd Rejonowy w Częstochowie orzekł w sposób następujący:

1. oskarżoną I. S. uznał za winną tego, że w okresie od 1 marca 2015 r. do 15 października 2016 r. w C., przy ul. (...), będąc w stanie nietrzeźwości, znęcała się fizycznie i psychicznie nad E. R., będącą osobą nieporadną ze względu na jej stan fizyczny, niezdolną do samodzielnej egzystencji, poprzez polewanie jej zimną wodą, zrzucanie z łóżka, popychanie i szarpanie, bicie pięściami i kopanie, uderzanie głową o szafkę oraz ubliżanie jej i grożenie pozbawieniem życia, czym wyczerpała dyspozycję art. 207 § 1 kk, i za to na podstawie art. 207 § 1 kk wymierzył jej karę roku pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. w zw. z art. 73 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres lat 2 (dwóch) tytułem próby i oddał oskarżoną w tym okresie pod dozór kuratora;
3. na podstawie art. 72 § 1 pkt 5 k.k. zobowiązał oskarżoną do powstrzymania się od nadużywania alkoholu;
4. na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonej nawiązkę na rzecz oskarżycielki posiłkowej E. R. w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych;
5. na podstawie art. 29 Prawa o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. C. kwotę 1.020 (jeden tysiąc dwadzieścia) złotych wraz z kwotą 235,60 (dwieście trzydzieści pięć 60/100) złotych, stanowiącą stawkę podatku od towarów i usług z tytułu nieopłaconej przez stronę pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokata;
6. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973r. o opłatach w sprawach karnych zwolnił oskarżoną od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Apelacje od przedmiotowego wyroku wywiedli prokurator i pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej.

Prokurator zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonej oraz zarzucił mu obrazę przepisu prawa materialnego, a to art. 70 § 1 k.k. w zw. z art. 73 § 1 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie obok art. 69 § 1 i 2 k.k. przy orzekaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na okres próby, podczas gdy Sąd winien orzec warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności i oddać w tym okresie pod obligatoryjny dozór kuratora sądowego oskarżoną na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. i art. 70 § 2 k.k. w zw. z art. 73 § 2 k.k. z uwagi na to, że oskarżona I. S. w chwili zarzucanego jej czynu zamieszkiwała wspólnie z pokrzywdzoną E. R.. Wniósł o zmianę wyroku poprzez zmianę podstawy okresu warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności oraz dozoru kuratora, w pozostałym zakresie o utrzymanie wyroku w mocy.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej zaskarżyła wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze i środku kompensacyjnym na niekorzyść oskarżonej oraz zarzucił mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, mający wpływ na treść orzeczenia, skutkujący naruszeniem art. 46 § 2 k.k., poprzez dowolne ustalenie, iż nawiązka w wysokości orzeczonej, tj. 2.000 zł zabezpieczy słuszne interesy pokrzywdzonej i stanowi wystarczający środek reakcji prawno-karnej za czyn oskarżonej, w sytuacji gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż poziom cierpienia fizycznych, psychicznych i dolegliwości bólowych związanych bezpośrednio z następstwami czynu oskarżonego były istotne i uzasadniały orzeczenie środka kompensacyjnego w wyższej, tj. wnioskowanej kwocie 20.000 zł;
2. orzeczenie wobec oskarżonej I. S. rażąco niewspółmiernie łagodnej kary i rażąco niewspółmiernie łagodnego środka kompensacyjnego, tj. w wymiarze 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jego wykonania na okres 2 lat tytułem próby oraz środka kompensacyjnego w postaci nawiazki w kwocie 2.000 zł, podczas gdy orzeczona kara i środek kompensacyjny nie uwzględnia w sposób dostateczny okoliczności obciążających, stopnia

winy, społecznej szkodliwości czynu, a także rodzaju i charakteru naruszonego dobra, szczególnie chronionego prawem, jakim niewątpliwie jest życie i zdrowie ludzkie, co powoduje, że orzeczona kara pozbawiona została wpływu zapobiegawczego i wychowawczego w stosunku do oskarżonej (prewencja indywidualna), a także potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa (prewencja generalna), co przemawia za wymierzeniem oskarżonej kary surowszej, tj. kary bezwzględnego pozbawienia wolności w górnych granicach ustawowego zagrożenia oraz środka kompensacyjnego w postaci nawiązki na rzecz pokrzywdzonej w wysokości 20 000 zł.

Mając na uwadze powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części, tj. w zakresie rozstrzygnięcia o karze poprzez wymierzenie oskarżonej za czyn opisany w części wstępnej wyroku stanowiącego występki z art. 200 § 1 k.k. kary bezwzględnego pozbawienia wolności w górnych granicach ustawowego zagrożenia, natomiast w zakresie rozstrzygnięcia o środku kompensacyjnym poprzez orzeczenia wobec oskarżonej środka kompensacyjnego w postaci nawiązki na rzecz oskarżycielki posiłkowej E. R. w wysokości 20.000 zł. Ponadto skarżąca wniosła o nieobciążanie oskarżycielki posiłkowej kosztami postępowania odwoławczego oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżycielce posiłkowej z urzędu w postępowaniu odwoławczym, bowiem nie zostały one zapłacone w całości, ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja prokuratora zasługiwała na uwzględnienie, bowiem przedstawione w niej argumenty z oczywistych względów zyskały aprobatę Sądu odwoławczego. Jednocześnie Sąd odwoławczy nie uwzględnił apelacji pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej z uwagi na bezzasadność podniesionych zarzutów.

Mając na względzie ograniczony zakres zaskarżenia wskazany w obydwu środkach odwoławczych należy na wstępie jedynie zasygnalizować, że Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na wszystkich zgromadzonych dowodach, które poddał wnikliwej ocenie przez pryzmat zasad doświadczenia życiowego, wskazań wiedzy i prawidłowego rozumowania oraz ustalił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy, jak również rozważył wszystkie dowody, zarówno te przemawiające na korzyść jak i na niekorzyść oskarżonej, a swe stanowisko przedstawił w wyczerpującym i logicznie uargumentowanym uzasadnieniu wyroku.

Odnosząc się do apelacji prokuratora należy wskazać, że w istocie Sąd pierwszej instancji błędnie wskazał podstawę prawną okresu próby orzeczonego środka probacyjnego oraz zastosowanego dozoru kuratora. Kwestia ta nie wymaga szerszych rozważań, bowiem bezspornym jest, że w okresie objętym zarzutem oskarżona I. S. zamieszkiwała wspólnie z pokrzywdzoną E. R. pod adresem C., ul. (...). Treść przepisu art. 70 § 2 k.k. przewiduje z kolei wydłużony okres próby wynoszący od 2 do 5 lat wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej. Skoro zatem Sąd pierwszej instancji słusznie uznał oskarżoną za winną popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. na szkodę E. R., z którą wspólnie zamieszkiwała, to orzekając warunkowe zawieszenie orzeczonej kary pozbawienia wolności, jako podstawę prawną okresu próby winien wskazać właśnie art. 70 § 2 k.k., a nie art. 70 § 1 k.k. normujący podstawowy okres, na który można orzec ten środek probacyjny.

Z tych samych względów jak wskazane powyżej, Sąd Rejonowy winien jako podstawę prawną orzeczonego dozoru kuratora wskazać art. 73 § 2 k.k. Przepis ten przewiduje obligatoryjne orzeczenie takiego dozoru wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej. Znowż zatem należy stwierdzić, że skoro w okresie czasu, w którym przypisano oskarżonej popełnienie czynu zabronionego z art. 207 § 1 k.k., zamieszkiwała ona wraz z pokrzywdzoną, to Sąd winien obligatoryjnie orzec dozór kuratora właśnie na podstawie art. 73 § 2 k.k., nie natomiast na podstawie art. 70 § 1 k.k., który statuuje przesłanki fakultatywnego orzeczenia dozoru.

Przechodząc w następnej kolejności do szczegółowej analizy treści zarzutów poniesionych w apelacji pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej należy stwierdzić, że Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się błędów w ustaleniach faktycznych w zakresie miarkowania wysokości nawiązki, którą orzekł na rzecz pokrzywdzonej. Wyjaśnić bowiem należy, że orzeczenie względem oskarżonego nawiązki w trybie art. 46 § 2 k.k. służy kompensacie szkód i krzywd mających swe źródło w przestępstwie. Jej wysokość winna być miarkowana z uwzględnieniem rozmiaru szkód, ale szczególnie rozmiar krzywdy winien być oceniany przez pryzmat subiektywnych doznań ofiary przestępstwa, sposobu

działania sprawcy, jak również tego, jaki wpływ na stan psychiczny osoby pokrzywdzonej wywołało znalezienie się w sytuacji ofiary przestępstwa (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 stycznia 2018 r., II AKA 208/17, LEX nr 2463381). Mając zatem powyższe na uwadze nie można zgodzić się ze skarżącym, jakoby Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił, iż poziom cierpień fizycznych, psychicznych i dolegliwości bólowych odniesionych przez pokrzywdzoną był znaczny. Jednocześnie należy zauważyć, że część dolegliwości pokrzywdzonej była następstwem postępującego procesu chorobowego i nie można ich uznać za bezpośrednie następstwo popełnionego czynu zabronionego. Z jednej strony nie ma żadnych wątpliwości, że formy znęcania fizycznego i psychicznego oskarżonej wobec E. R. były wysoce naganne i doprowadziły do pogorszenia jej stanu zdrowia. Z drugiej strony wskazać należy, że pokrzywdzona już przed zdarzeniem była osobą częściowo niepełnosprawną, nieporadną, niezdolną do samodzielnej egzystencji, poruszała się o balkoniku, przebyła mózgową porażenie dziecięcą, co było główną przyczyną jej pogarszającego się stanu zdrowia. Co najmniej raz pokrzywdzona sama spadła z łóżka i doznała obrażeń. Nie może też ująć zupełnie uwadze to, że pokrzywdzona nie stroniła od używania alkoholu, co również mogło mieć wpływ na pogarszający się jest stan zdrowia. Oczywiście na skutek przestępnych działań oskarżonej uległ z pewnością pogorszeniu stan psychiczny pokrzywdzonej. Należy jednak mieć na względzie, że obecnie pokrzywdzona od około 2 lat nie zamieszkuje z oskarżoną, co przyczynia się do poprawy jej stanu psychicznego. Jak wskazał Sąd pierwszej instancji, obecnie I. S. widuje się sporadycznie z E. R., a ich relacje o ile nie są poprawne, to są neutralne. Z tych względów, choć niepodważalnie przestępstwo przypisane oskarżonej przyczyniło się do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego i fizycznego pokrzywdzonej, wysokość orzeczonej nawiązki winna być wyważona. Jednocześnie należy podzielić pogląd Sądu pierwszej instancji, że orzeczenie na rzecz pokrzywdzonej nawiązki w wyroku karnym, nie wyklucza po jej stronie możliwości dochodzenia dalszych roszczeń wynikających z przestępstwa w drodze postępowania cywilnego. Stanowisko judykatury jest w tej materii jednolite. Jedynie dla przykładu można wskazać pogląd Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu zawarty w wyroku z dnia 17 maja 2018 r., zgodnie z którym norma dekodowana z art. 46 § 2 k.k. chroni interesy pokrzywdzonego oraz osób, których sytuacja życiowa w wyniku śmierci spowodowanej przestępstwem uległa pogorszeniu i nałożenie nawiązki ma ją w pewnym stopniu zrekompensować, lecz nie zamykać drogi do odszkodowania. Od decyzji poszkodowanych w tej sytuacji zależy, czy będą dochodzić i dowodzić szkody i jej wysokości w dalszym ewentualnym postępowaniu cywilnym (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 maja 2018 r., II AKA 106/18, LEX nr 2505792).

W odniesieniu do drugiego i jednocześnie ostatniego z podniesionych przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej zarzutu, stwierdzić należy, że w ocenie Sądu odwoławczego zarówno orzeczona wobec oskarżonej kara jak i wysokość orzeczonego środka kompensacyjnego nie posiadają cech rażącej niewspółmierności i są odpowiednie w stosunku do wagi popełnionego czynu oraz stopnia jego społecznej szkodliwości. Sąd pierwszej instancji prawidłowo rozważył i uwzględnił wszystkie okoliczności wiążące się z poszczególnymi ustawowymi dyrektywami i zasadami wymiaru kary, nie przekraczając przy tym granic dyskrecjonalności sędziowskiej, stanowiącej ustawową zasadę sądowego wymiaru kary. Niewspółmierność kary musi być natury zasadniczej, czyli rażąca w stopniu nie dającym się zaakceptować. Do uznania zasadności takiego zarzutu konieczne jest wykazanie, jakich konkretnie uchybień w zakresie zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego dopuścił się Sąd w ocenie zebranego materiału dowodowego, mającego w świetle art. 53 k.k. znaczenie dla wymiaru kary. Przeciwwstawienie ocenie wyrażonej przez Sąd orzekający jedynie odmiennego poglądu, opartego na subiektywnym przekonaniu skarżącego, nie może uzasadniać zarzutu błędu w zakresie wysokości orzeczonej kary (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 stycznia 2018 r., II AKA 208/17, LEX nr 2463381). Żadne tego rodzaju uchybienia nie zostały jednak w niniejszej sprawie wykazane. Sąd pierwszej instancji precyzyjnie i klarownie wyjaśnił w treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia okoliczności, które w jego ocenie miały wpływ na wysokość orzeczonej kary. Sąd odwoławczy w pełni te ustalenia podziela, bowiem odnoszą się one zarówno do okoliczności obciążających oskarżoną oraz tych, które z perspektywy ustalania wysokości wymiaru kary były dla niej korzystne. Ostatecznie Sąd Okręgowy nie ma wątpliwości, że orzeczona wobec oskarżonej kara 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 2 lata będzie dla niej wystarczająco dolegliwa oraz pozwoli spełnić względem niej swe cele wychowawcze i zapobiegawcze. W zakresie wysokości orzeczonej nawiązki, oprócz argumentacji przedstawionej już wcześniej w niniejszym uzasadnieniu

podkreślić należy, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił także sytuację finansową oskarżonej, która wskazuje na istnienie realnej możliwości wykonania orzeczonego środka kompensacyjnego.

Mając na względzie wszystkie wskazane okoliczności i przedstawioną argumentację Sąd odwoławczy na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. orzekł jak w sentencji wyroku.

Sąd Okręgowy ponadto na podstawie art. 634 k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżycielkę posiłkową E. R. z obowiązku ponoszenia kosztów procesu za postępowania odwoławcze, natomiast oskarżoną zwolnił od obowiązku uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania odwoławczego, wydatkami obciążając Skarb Państwa, bowiem uznał, że ich uiszczenie byłoby zarówno dla oskarżycielki posiłkowej jak i oskarżonej zbyt uciążliwe ze względu na ich sytuację majątkową i wysokość dochodów. Sąd Okręgowy zasądził także od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. C., pełnomocnika z urzędu oskarżycielki posiłkowej E. R., stosowne wynagrodzenie określone § 17 ust. 2 pkt 4 w zw. z § 17 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, tj. 420 zł powiększone o podatek VAT, zgodnie ze wskazaniem § 4 ust. 3 powołanego rozporządzenia.